

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Platı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Enebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE—

Cilt: IV

Ankara, 1 Teşrinisani , 1928

Sayı: 101

ARIEL yahut SHELLEY'NİN HAYATI

Muharriri : André Maurois

İkinci Kısım

IV

DON JUAN'IN TESHİRİ

Mary'nin çocuğu vactinden evel doğdu ve doktor „yaşamaz„ dedi. Shelley, Titus Livius ile Seneca' yı kendine yoldaş edip, beşikle yatağın arasında hastayı bekledi. Garip huylu Mrs Godwin, Fanny ile bir kundak takımı gönderdi ama filosof gene insafa gelmedi. Hogg gelip bir hayli konuştu, Napoléon, un Elba adasından avdetini anlattı (bu, o günlerin en muhim haberi idi) ve, her şeyin gülünç taraflarını göstermesini bildiği için, Mary'ye çok eyiliği dokundu. Ateşi herüz geçmemiş olan Mary, boyuna Shelley ile konuştukça kendini arzdan ve hayattan ayrılır gibi hissediyor, bu tatlı ve insana biraz dehşet veren intibaa kapılıyordu; Hogg o kadar hayalî bir adam değildi.

Kehanetlere rağmen çocuk büyüdü, bir ay yaşadı; artık Mary'nin endişesi zail olmağa başlıyordu, fakat bir sabah uyandığı vakit onu ölü buldu. Buna çok keder etti.

Shelley ile Claire, Londrayı beraber dolaşmakta devam ediyorlardı; Mary evde kalıyor, örgü işlerine çalışıyor ve yavrusunu düşünüyordu. Kendi kendine: „Ben bir anne idim, şimdi değilim„ diyip duruyor, geceleri rüyalarında çocuğunu görüyordu: çocuk ölmemişti, ateş önünde vücudunun biraz uğulması tekrar dirilmesi için kâfi gelmişti. Mary uyanıyor ve beşiği gene boş buluyordu. Dışarıdan halkın bağrıışmaları, gürültüler duyuluyordu. O günlerde boyuna ısyancılar oluyordu. Fransadan harp tehtitleri geliyordu. Mary'nin gözleri önünde daima göz yaşlarından bir perde vardı.

Claire'in kendileriyle beraber oturması onun için günden güne daha büyük bir endişe oluyordu. Claire'in Shelley'yi sevdiğinden, öteden beri sevdiğinden, hiç şüphesi yoktu. Percy'nin açık kalpliliği aşikârdı; ahlâkı, bir insanda olabilecekten pek frzla, bir melek ahlâkı idi; fakat o, ateşin bir kıza Petrarche'nin aşk şiirlerini okuyabileceğini, onun çalışmasına nezaret edip onunla beraber gecelerce oturabileceğini ve gene onun kalbini tutuşturmayacağını zannediyordu. Mary kendi kendine : „Benim dilber Shelley'im, perileri kadılardan daha iyi tanıyor„ derdi.

Akşam onunla baş başa kalınca kışkırdığını itiraf

ederdi. Shelley, çok bayağı addettiği ve nazarında ilahî Mary'sini tenzil eden bu hissi pek anlıyamıyordu. Ona öyle geliyordu ki, sevmek kabiliyeti namahdut olduğu için, bir başka kadını da himayesi altına alması, metresine karşı olan muhabbetini hiç de azaltmaz. Claire ile, o parlak ve vahşi mahlukla gezmek onun için pek kıymetli bir şeydi, fakat üçünün böyle birarada yaşadıkları evde havanın teneffüs edilmez bir hal aldığı, arası çok geçmeden, o da takdir etti.

Mary ondan, artık yalnız „muhibbeniz„ diye bahsettiği Claire'i evden uzaklaştırmasını rica etti. Onun için bir mürebbiyelik, bir nedimelik aradılar: fakat Claire'in, fransaya kaçmakla edindiği garip şöhret, her türlü teşebbüsâtı pek müşkül kılıyordu.

Zaten kendisi de, o evden çıkmak için, hiç de husnî niyet göstermiyordu. Bu fikrî samimiyetten hoşlanıyor ve onun zarurî neticelerini, hiç bir dehşet duymadan, bekliyordu. Nihayet Mary, müşfikane, fakat devamlı inadı ile galebe çaldı ve Claire'in, sahilde bir köye, Godwin'lerin ahabplarından dul bir hanımın evine gönderilmesi kararlaştırıldı.

MARY'NİN HATIRA DEFTERİNDEN. - „Cuma. - Pek rahat değilim; kahvaltıdan sonra Spenser'i okudum Shelley ile muhibbesi gezmeye gittiler; Shelley daha evel döndü. Ovid'den bir parça tercüme ettim, doksan satir. Jefferson Hogg geldi; tercümemi ona okudum. Shelley ile o hanım gene çıktılar; çaydan sonra Shelley ile muhibbesi arasında son münakaşa..”

„Cumartesi. - Claire gitti, Shelley de onu teşyi etti; Jefferson ancak beşe doğru geldi. Shelley'yi merak edip kendisine karşı çıktım. Yağmur yağıyordu. Shelley altı buçukta geldi; o iş nihaye bitti. Ovid'i okudum. Charles Clairmont çaya geldi. Resimden, ressam-lardan bahsettik. Artık o sıkıntılı günler bitip hayatımız yeni bir devreye girdi, buundan sonra hatıralarımı başka bir deftere kaydedeceğim..”

Kıra sürülen Claire, bu kadar fırtınalı bir devreden sonra büyük sükûnun lezzetini birkaç gün tattı; fakat o, tarlaların ıssızlığı ile uznn zaman iktifa edebilecek bir kız değildi; kendine, yaşamak için bir sebep aradı ve bunu bulmakta gecikmedi!

Aşıklar daima, pek haksız olarak, zannederler ki

kalplerinde aşkın uyanmasına sebep, müstesna bir mahluka tesadüf etmiş olmalarıdır. Hakikatte ise evcelmevcut olan aşk, dünyada kendine bir sebep arar ve bulamazsa onu kendi icat eder. Şu kadar ki, dünyada çekingen bir kimsede kalbin bu teşebbüsü gayrisuuri olduğu halde cüretkar Claire, Shelley'yi kız kardeşinin elinden almağa, hatta onunla taksime hiç bir ümit kâlmadığını anlayınca, boşa kalan hislerine, ne yaptığını bile bile, başka bir kahraman aradı. Kırdı yalnız olduğu için onu yakın bir yerde bulamadı. Bu vaziyette, içlerinde aşk duyan kadınların bazısı büyük askere, büyük aktörlere mektup gönderirler. Claire okumuş bir kadındı, bir şair aradı.

Kendisine Georges Gordon, Lord Byron'dan, yani o zamanlar İngilterede en ziyade hayranî ve nefret celbeden adamdan daha münasibini bulamadı. Onun şiirlerini, Shelley'nin ekseriya coşarak yüksek sesle okuduğu o şiirleri, Byron'un şiirlerini ezber biliyordu; onun ismi etrafında teşekkül eden o ahlâksızlık ve zekâ, şeytanî cazibe ve cehennemî zulüm efsanesinden haberdardı.

Cehresinin güzelliği, unvanının azameti, şirindeki deha, fikirlerindeki cüretkârlık, ağızdan ağza dolaşır herkesi adeta utandıran aşk maceraları, bütün bunlar birleşip onu tam bir kahraman kılıyordu. Asil kadınlar arasında metresleri olmuştu: Comtesse d'Oxford Lady Frances Wepster, Lady Caroline Lamb; bu betbaht kadın, ons ilk gürdüğü gün hatıra defterine: "Deli, zalim! onu tanımak tehlikeli" diye yazmış. Sonra bunun altına şunu da ilava etmişti: "Eakat biliyorum ki benim kaderim bu soluk çehreye bağlıdır."

Evlenmişti ve, bütün Londranın söylediğine göre, ayinden sonra düğün arabasında dönerken Lady Byron'a: "Şimdi karım oldunuz, demişti; bu, size karşı kin beslemem için kâfidir. Başka birinin karısı olaysaydınız, o zaman sizi belki sevebilirdim. Ona karşı muamelesi o kadar istihfafkârane idi ki kadın, bir sene sonra, ayrılmaya mecbur oldu. Rezalet haberlerini her tarafa yaymaktan zevk duyanlar Lady Byron'un, kocası ile görüşmesi arasında aşıkane münasebetler keşfetmiş olduğunu söylüyorlardı. Bu korkunç hikâyeye, Byronun kız kardeşini sevdiği iddiası şayi olalıdan beri ürkek ruhlu kimseler ondan dehşetle kaçınıyorlardı.

Claire ancak müşkül şeyleri severdi ve dehasına itimadı vardı; Don Juan'ın adresini buldu ve bir kere taliini denemeğe karar verdi.

Claire'den Byron'a

"Size bu mektubu göndermeğe cesaret eden' sizce yabancı bir kadındır. Benim sizden istediğim sadaka değildir, zira buna hiç bir ihtiyacım yok: bu mektubumun uğraması mümkün olan akıbeti düşündükçe titriyorum. Beni muacciz bir kadın addederseniz, bunun için size kim ne diyebilir? Bütün saadetimi elleriniz arasına bırakıyorum: bu size garip gelebilir, fakat hakikattir. Şöhreti lekesiz ve ne bir baba, ne de bir kocanın emri altında olan bir kadın sizin emrinize amade olduğunu söyler; bu kadın sizi senelerden beri

sevdiğini kalbi çarparak itiraf eder; sırrınızı kimseye bildirmeyeceğini temin ederse; bu kadın bir iltifatınıza hudutsuz bir muhabbet, ve sadakatle cevaba hazır olduğunu bildirirse, bilmem ki siz onu ele verirmisiniz, yoksa bir mezar gibi sakit mi kalırsınız?... Bana çabuk bir cevap gönderin; mektubunuzu şu adrese yazın: E. Trefusis, Noley Place, Marylebone."

Don Juan cevap vermedi. Şatafatlı bir üslupla mektuplar yazan bu yabancı kadın, asil Lordun tenezül etmiyeceği bir şikâr idi. Fakat dünyada, iffetinden bezmiş bir kadın kadar muannit ne olabilir? Celaire, bir kere daha hücum etti. "Bu akşam saat yedide, kendisine fevkalade mühim bir şey bildirmek için gelecek bir kadını, Lord Byron Cenapları kabul edebilirler mi?" Lord Byron uşağına: "Lord, Londrada değildir," denilmesini tenbih ettir.

O zaman Celaire, kendi ismi ile yazdı; sahneye çıkmac arzusunda olduğunu, Lord Byron'un Drury Lane tiyatrosu ile alâkadar olduğunu bildiği için kendisine danıştığını söylüyordu. Bu sefer bir cevap aldı: Byron, doğrudan doğruya Tiyatro müdürüne müracaat etmesini tavsiye ediyordu. Hiç de yılmayan Claire bu sefer de maharetle cepheyi değiştirdi; tiyatroya değil, edebiyata heves ediyordu; bir romanı yarisına kadar yazmıştı ve tecrübelerini bir kere de Lord Byron'a göstermek arzusunda idi. Byron gene sükûtle veya kaçamaklı cevaplarla mükabelede devam ettiğinden Claire kat'i bir teklifi göze aldı; buna da, bir parça izzeti nefis sahibi bir erkeğin ret cevabı vermesi pek nadirdir.

"Belki size pek ihtiyatsız, hislerine pek meclup bir kadın gibi gözükeceğim; fakat zaman size şu hakikati isbat edecektir: ben şefkat ve muhabbetle seveyim ve bir intikama, bir hileye benzer hiç bir şey elimden gelmez. Sizi temin ederim ki istikbalinizi, kendi istikbalim gibi kıskanacağım."

"Şu plana bir diyeceğiniz var mı? Bir akşam sizinle bir posta arabasına binip Londradan on, on iki fersah öte bir yere kadar gideriz. Orada temamiyle serbest kalırız ve bizi tanıyacak kimse olmaz; ertesi sabah erknden dönersiniz. Hiç kimsenin, en hafif bir şüpheye bile düşmemesi için tertibat aldım. Birkaç saat yanınızda yaşamama müsaade eder misiniz?... Sonra ne isterseniz yapın; istediğiniz yere gidin; beni bir dah görmeğe razı olmayın; bana karşı zulümle muamele edin; ben sadece sizin etvarınızdaki letafeti ve vaziyetinizdeki vahşi emsalsizliği hatırlıyacağım."

O zaman, dört tarftan sıkışmış ve böyle uzun bir takipten yorulmuş olan Don Juan, teshir ettiği kızın arzusunu inkıyada mecbur oldu. Çoktan beri İngiltereden çıkıp İsviçreye veya İtalyaya gitmeğe karar vermişti yakında hareketinin kat'i olması, bu aşıkane tazyikin; müddetini pek alâ kabili tahammül hudutlar içine alıyordu.

Mütercimi: Nurullah Ata